

Asia: VN/23656/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle toimeentulotuesta annetun lain 7 a §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen lausunto toimeentulotukilain 7 a §:n muuttamisesta

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue ei kannata esitettyjä muutoksia toimeentulotukilakiin. Esitetty lakimuutos kohdistuu erityisesti kaikista haavoittuvimmassa asemassa oleviin ihmisiin ja heidän oikeusasemaansa.

Lausunnon antamiseen annettu aika on liian lyhyt, jotta esitykseen pystyttäisiin perehtymään riittävästi. Säädösvalmistelun kuulemisohjeen mukaan hallituksen esityksestä pyydettyjen lausuntojen antamiseen tulisi varata vähintään kuusi viikkoa. Lisäksi tulisi huomioida se, että samanaikaisesti lausunnon antajalla voi olla muitakin lausuntoja työn alla. Kiinnitämme myös huomiota siihen, että lakiesityksen aiheuttamien muutosten osalta ei ole tehty riittävästi vaikutusten arviointia.

Esityksellä pyritään tasapainottamaan julkista taloutta tiukentamalla asumismenojen huomioimiseen liittyvää sääntelyä ja vähentämällä Kelan harkintavaltaa asumismenojen huomioimisessa. Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan lakimuutos voi useissa tilanteissa aiheuttaa sen, että Kelan myöntämä perustoimeentulotuki on riittämätön hakijatalouden asumisen turvaamiseksi tai välttämättömän toimeentulon turvaamiseksi. Esityksessä todetaankin lakimuutoksen lisäävän hyvinvointialueiden myöntämän toimeentulotuen kustannuksia, mikä on suora seuraus perustoimeentulotuen kriteerien tiukentamisesta. Viranomaistoiminnan päällekkäisyys aiheuttaa myös lisäkustannuksia.

Pysyäkseen lakisääteisissä toimeentulotuen käsittelyajoissa hyvinvointialueen on palkattava lisää sosiaalialan työntekijöitä. Hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne ja henkilöstön vaikea saatavuus huomioiden on erittäin epätodennäköistä, että henkilöstövoimavaroja pystytään lisäämään. Näin ollen nykyisen aikuissosiaalityön henkilöstön työkuorma kasvaisi entisestään. Asiakkaan näkökulmasta muutos lisää byrokratiaa.

Asunnottomuuden ehkäisyn osalta esitys on huolestuttava. Esityksessä todetaan, että häätöjen arvioidaan lisääntyvän. Samaan aikaan hallitus on kuitenkin kirjannut ohjelmaansa pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisen. Jos häädöt lisääntyvät, asunnottomuus ja pitkäaikaisasunnottomuus lisääntyvät. Lakimuutos todennäköisesti lisää vuokravelkojen ja häätöjen määrää sekä asunnottomuuden uhkaa ja asunnottomuutta juuri sellaisten asiakkaiden kohdalla, jotka ovat jo aiemmin olleet asunnottomia tai joille pysyvän asunnon löytäminen on ollut vaikeaa.

Esitys ei ota huomioon alueellisia eroja hyvinvointialueen sisällä. Esimerkiksi Länsi-Uudellamaalla Espoon sisällä vuokratustannukset voivat vaihdella paljonkin. Jos toimeentulotuen hakijat ohjautuvat hakemaan asuntoa niiltä alueilta, joilla asumismenot ovat pienimmät, asuinalueiden eriytyminen kiihtyy. Kohtuullisia asumismenoja määriteltäessä on huomioitava myös se, onko kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja tosiasiallisesti saatavilla.

Esityksessä todetaan, että henkilön on tingittävä muusta kulutuksesta tai sopeutettava talouttaan, jos hän ei löydä edullisempaa asuntoa. Elämönhallinnan haasteissa oleva henkilö, joka on esimerkiksi luottotiedoton ja ylivelkaantunut, ei pysty sopeuttamaan omaa talouttaan juuri mitenkään.

Toimeentulotuki on viimesijainen taloudellinen tuki niille, joiden muut tulot eivät riitä kattamaan perustavanlaatuisia elämisen kuluja, tai niille, jotka tarvitsevat esimerkiksi sosiaalisista tai terveydellisistä syistä tukea ja kannattelua selviytymiseen. Toteutuessaan esitys heikentää viimesijaista turvaa ja toisaalta kasvattaa hyvinvointialueen ehkäisevän toimeentulotuen kustannuksia.

Nieminen Tapio
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue